

KANSAINVÄLISYYS KUULUU KAIKILLE!

Yhdessä kohti kansainvälisyyttä -hankkeen selvitys

Tuija Arola, Tanja Kantanen
Kouvolan Ammattiopisto, Eduko | 2024

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
2	Eriyisen tuen tarve ammatillisessa koulutuksessa	3
3	Oppimisen ja mahdollisuuksien tasa-arvo	4
4	Ammatillisen koulutuksen kansainvälisyystoiminta yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta.	5
5	Opiskelijoille suunnatun kyselyn tulokset	7
6	Johtopäätökset.....	11
7	LÄHTEET	15
8	LIITTEET	17

1 Johdanto

Tämä selvitys on toteutettu osana Yhdessä kohti kansainvälisyyttä -hanketta, jonka rahoittajana on William ja Ester Otsakorven säätiö. Hankkeen toteuttajana on Kouvolan Ammattiopisto Oy, Eduko, ja hankkeen toteutus-aika on 1.1. – 31.12.2024. Hankkeen perusteluissa todetaan, että Kymenlaakson alueella on ammatillisessa tutkintokoulutuksessa suhteellisen paljon erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita ja opiskelijoita, joilla on muita heikkommat edellytykset kansainvälistyä. Perheissä voi olla sosiaalisia ja taloudellisia haasteita eikä matkustaminen ole ollut mahdollista. Osalla opiskelijoista on hyvin kapea-alainen kuva maailmasta ja kansainvälistymisen avulla voidaan tukea minäpystyvyyttä ja taitoja selviytyä uusista tilanteista. Myös oppimisen haasteiden näkökulmasta mahdolliset ulkomaanjaksot opettavat selviämään heikommalla kielitaidolla tai kenties jopa ilman yhteistä kieltä. Kansainvälisten kokemusten myötä opiskelijan usko itseensä ja sosiaaliset taidot sekä yhteistyökyky kehittyvät. Yksilön kokemien hyötyjen ohella on tärkeää huomioida myös ympäröivää yhteiskuntaa ja työelämää koskevat hyödyt, joita ammatillisten opiskelijoiden kansainvälistyminen tuottaa.

Hankkeessa kehitetään kansainvälistymistä tukeva kolmivaiheinen toimintamalli, joka kohdentuu erityisesti heikommassa asemassa oleviin ammatillisen koulutuksen opiskelijoihin. Ensimmäinen vaihe on Suomessa tapahtuva kansainvälistymiseen valmentautuminen toiminnallisuutta, projektioppimista ja kotikansainvälisyyttä hyödyntäen. Lisäksi jaksoon sisältyy digitalisaation kautta tapahtuva tutustuminen kohdemaahan sekä vastaanottavan oppilaitoksen opettajaan ja opiskelijoihin. Toisessa vaiheessa kehitetään ulkomaanjaksos aikana tapahtuva ohjauksellisen tuen toimintamalli. Kehittämistyössä hyödynnetään hankkeen aikana saatuja kokemuksia sekä yhteistyöoppilaitosten parhaita käytäntöjä. Kolmannen osan muodostaa kokemusten ja osaamisen opiskelijalähtöisen arviointimallin kehittäminen.

Hankkeessa kehitettävän toimintamallin lähtökohtana on tunnistaa opiskelijoiden kansainvälistymistä hankaloittavia tekijöitä ja etsiä niihin ratkaisuja. Syyskuussa 2024 Kouvolan Ammattiopiston opiskelijoille järjestettiin kansainvälisyysinfo, jonka tavoitteena oli antaa opiskelijoille tietoa mahdollisuudesta lähteä liikkuvuusjaksolle ulkomaille osana ammatillisia opintoja. Osallistujille tehtiin kansainväliseen opiskelijaliikkuvuuteen liittyvä kysely, jonka tuloksia tässä selvityksessä analysoidaan.

Selvityksen aluksi kuvataan hankkeen kohderyhmään liittyviä käsitteitä, joista keskeisin on erityinen tuki. Lisäksi tarkastellaan, miten oppimisen tasa-arvo ja kansainvälisyys näyttäytyvät ammatillisessa koulutuksessa sekä yksilön että työelämän ja ympäröivän yhteiskunnan näkökulmasta.

2 Erityisen tuen tarve ammatillisessa koulutuksessa

Tilastokeskuksen mukaan ainakin 29,2 prosenttia peruskoulun oppilaista sai jonkinlaista tukea lukuvuonna 2019–2020. Tämä tarkoittaa, että noin joka viidennellä peruskoululaisella on tarvetta tehostettuun tai erityiseen tukeen. Syksyllä 2020 tehostettua tukea sai 69 300 eli 12,2 prosenttia peruskoulun oppilaista ja erityistä tukea 51 100 eli yhdeksän prosenttia peruskoulun oppilaista.

(Tilastokeskus. https://stat.fi/til/erop/2020/erop_2020_2021-06-08_tie_001_fi.html.)

Peruskoulussa tunnistettu tehostetun tuen tai erityisen tuen tarve jatkuu useimmiten myös ammatillisessa koulutuksessa. Tarkasteluvuonna 2024 erityisen tuen päätös on Edukossa tehty noin 330 opiskelijalle. Erityisen tuen päätös tehdään osana opiskelijan henkilökohtaistamisprosessia. Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän tarvitsee opinnoissaan säännöllistä tukea oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi. Erityisen tuen tavoitteena on, että opiskelija pystyy saavuttamaan tutkinnon tai koulutuksen tavoitteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamisen. Opettaja arvioi opiskelijan erityisen tuen tarpeen niiden tietojen perusteella, joita saadaan koulutukseen hakeuduttaessa tai koulutuksen järjestäjän tekemillä selvityksillä ja haastatteluilla. Koulutuksen järjestäjä tekee päätöksen erityisestä tuesta kuultuaan ensin opiskelijaa sekä hänen mahdollista huoltajaansa tai laillista edustajaansa. Sovitut tukitoimet kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS).

Kouvolan Ammattiopiston erityisen tuen koordinaattori suunnittelee tukitoimet yhteistyössä opiskelijan sekä opettajien kanssa. Tukitoimet voivat olla esimerkiksi:

- ammatillisen erityisopettajan tukea uusien asioiden opettelussa,
- selkeiden oppimateriaalien käyttämistä,
- erilaisten oppimisen apuvälineiden, kuten äänikirjojen tai kuvitettujen ohjeiden käyttämistä,
- opiskelun jaksottamista opiskelijan voimavarojen mukaisesti esim. työpäivien kestoa ja määrää säätelemällä,
- tehostettuja opiskeluhuollon palveluita,
- tukipajoihin osallistumista ja tukiovetusta,
- sopivien oppimisympäristöjen suunnittelua tai
- tuettua opiskelutaitojen harjoittelua.

Erityistä tukea tarjotaan myös työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikana. Tukitoimista sovitaan yhdessä työpaikkaohjaajan kanssa, jolloin määritellään mm., miten opettaja, ohjaaja tai työvalmentaja tukee opiskelijaa työpaikalla.

Erityisen tuen tarve otetaan huomioon myös osaamisen osoittamisen suunnittelussa ja järjestämisessä, esimerkiksi näyttöympäristöjen valinnassa. (Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskelijan-hyvinvointi-ja-tuki-ammattillisessa-koulutuksessa>)

3 Oppimisen ja mahdollisuuksien tasa-arvo

Oppilaitoksella on lainsäädäntöön perustuva velvollisuus edistää sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Velvoite perustuu tasa-arvolakiin (609/1986) ja yhdenvertaisuuslakiin (1325/2014). Ammatillisella koulutuksella on merkittävä rooli tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen yhteiskunnan rakentamisessa. Ammatillinen koulutus tukee opiskelijoiden kehitystä hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa heille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. (Opetushallitus 2024.) Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutuminen voi edellyttää yhdenvertaisuuden aktiivista edistämistä poikkeamalla samanlaisen kohtelun periaatteesta. Opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja mahdollisuudet huomioidaan tarjoamalla tukitoimia ja positiivista erityiskohtelua sitä tarvitseville. (Honkala, Lempinen, Nousiainen, Onwen-Huma, Salo & Vacker 2019, 63.)

Laukian (2024) mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö on nimennyt vuoden 2024 sivistyksen teemavuodeksi. Myös ammatillisen koulutuksen tehtävä on tukea opiskelijoiden kehitystä sivistyneiksi ihmisiksi. Laukian mukaan sivistyskäsitteeseen voi liittyä kyvykkyys toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisissa tilanteissa, kyky hahmottaa näky toivottavasta henkilökohtaisesta ja yhteiskunnallisesta tulevaisuudesta sekä aktiivinen toiminta niihin pääsemiseksi. Kansainvälisyystaidot liittyvät oleellisesti Laukian kuvaamaan sivistyskäsitteeseen. Valtioneuvoston koulutuspoliittisessa selonteossa (2021, 13) todetaan sivistyksen näkyvän kansainvälisyytenä, moninaisuuden ymmärtämisenä, hyvinvointina ja kestäväen kehityksen edistämisenä.

Oppimisen ja mahdollisuuksien tasa-arvo edellyttää ammatilliselta koulutukselta toimia, jotka tukevat eri lähtökohdista tulevien opiskelijoiden mahdollisuutta saavuttaa sivistyskäsitteen mukaisia taitoja. Berneliuksen ja Huiilan (2017, 65) mukaan yleisesti esitetyn näkemyksen mukaan vanhempien kulttuuriset, sosiaaliset ja materiaaliset resurssit vaikuttavat lapsen koulussa menestymiseen sekä koulutusvalintojen muodostumiseen. Mahdollisuuksien tasa-arvon lisäksi koulutus on vahvasti yhteydessä myös lopputulosten tasa-arvon toteutumiseen. Koulutus on edellytys nyky-yhteiskun-

nassa pärjäämiselle, koska se vaikuttaa työelämään kiinnittymiseen, tuloihin ja työllisyyteen. (Kailaheimo-Lönnqvist, Kilpi-Jakonen, Niemelä & Prix. 2020, 112–113.)

4 Ammatillisen koulutuksen kansainvälisyystoiminta yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta

Ammatillisen koulutuksen kansainvälisyys perustuu tarpeeseen vastata suomalaisen työelämän tarpeeseen kansainvälistyä ja monikulttuuristua. Kansainvälisyys ei tarkoita pelkästään opiskelijavaihtoa tai työharjoittelua ulkomailla, vaan siihen sisältyy myös kotikansainvälisyys eli kansainvälisen osaamisen hankkiminen kotimaassa. Euroopan neuvosto on toukokuussa 2024 hyväksynyt Eurooppa liikkeellä – oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet kaikille -suosituksen, jossa on asetettu tavoitteeksi, että 12 % toisen asteen opiskelijoista osallistuisi kansainväliselle liikkuvuusjaksolle. Lisäksi suosituksessa korostetaan muita vähemmän mahdollisuuksia omaavien ulkomaanjaksoja, joita tulisi jatkossa olla 20 % kaikista liikkujista. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksessä (2019, 34) todetaan, että erityisen tärkeää on saada kansainvälistymisen piiriin ne ryhmät, jotka yhä ovat ali-edustettuina, esimerkiksi pojat, aikuisopiskelijat sekä toimintarajoitteiset opiskelijat. Tällä hetkellä noin 5 % ammatillisista opiskelijoista suorittaa kansainvälisen liikkuvuusjakson osana opintojaan, joten toimenpiteitä määrän kasvattamiseksi esitetylle tavoitetasolle on tärkeää tehdä. Mönch (2000, 92) tarkastelee kansainvälistymistä Euroopan Unionin tasolla ja toteaa kansainvälisyyden olevan niin tärkeä osa ammatillista osaamista, että sen tulisi koskea kaikkia ammatillisia opiskelijoita Euroopassa.

Kansainvälisyys näkyy ammatillisissa tutkinnoissa muun muassa yhteisissä tutkinnon osissa, elinikäisen oppimisen avaintaitoina sekä ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksissa. Kansainväliseen osaamiseen liittyviin valmiuksiin sisältyvät suvaitsevaisuuden ja kulttuurien välisen kompetenssin lisäksi sitkeys, tuottavuus ja uteliaisuus. Yhteisissä tutkinnon osissa kansainvälisyys näkyy erityisesti viestintä- ja vuorovaikutusosaamisena kielten osalta sekä yhteiskunta- ja työelämäosaamisena kulttuurien monimuotoisuuden osalta. Kansainvälisyyteen liittyvät elinikäisen oppimisen avaintaidot näkyvät tutkintojen ammattitaitovaatimuksissa viestintä ja vuorovaikutusosaamisena, yhteiskunnallisena osaamisena ja kansalaistaitoina, kulttuuriosaamisena sekä kestäväen kehityksen osaamisena. Kaikki edellä mainitut tavoitteet sisältyvät myös arvoihin, joita EU:n Erasmus-liikkuvuuksilla halutaan edistää.

Eri tutkinnoissa kansainvälisyys painottuu eri tavoin työelämän ammattitaitovaatimusten mukaisesti. Kaikille ammatillisille perustutkinnoille yhteinen, vuonna 2023 voimaan tullut, ”Kansainvälisessä työympäristössä toimimi-

nen” -tutkinnonosa tarjoaa mahdollisuuksia erityisesti sellaisten alojen opiskelijoille, joilla kansainvälistyminen ei perinteisesti ole sisällynyt opintoihin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi jotkin tekniikan- tai hyvinvoinnin ja terveyden alat.

Tutkinnon osa on 15 osaamispisteen laajuinen ja koostuu neljästä osiosta:

- valmistautuminen kansainvälisiin työtehtäviin,
- vuorovaikutus kansainvälisissä verkostoissa,
- työskentely kansainvälisessä ympäristössä sekä
- kansainvälisen osaamisen hyödyntäminen ja jakaminen.

Kansainvälistymisen mahdollistaminen osana oppimista on merkityksellistä sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta. Opetushallituksen julkaisun ”Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstrimismien ennaltaehkäisy ammatillisessa koulutuksessa” mukaan kansainvälisyys on yksi ennaltaehkäisyn työkalu. Kansainvälisyys osana ammatillisen koulutuksen arkea on luonteva tapa käsitellä kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvia yhteiskunnallisia muutoksia. Opiskelu ja työskentely ulkomailla tarjoaa positiivisia haasteita ja kokemuksia. Omakohtaiset kokemukset vieraista kulttuureista vähentävät ennakkoluuloja, pelkoja sekä ääriajattelua ja korjaavat väärinymmärryksiä. Kansainvälinen yhteistyö edistää mm. sosiaalisia- ja kansainvälisyystaitoja sekä kykyä tehdä yhteistyötä erilaisista taustoista ja kulttuureista tulevien kanssa. Opiskelu ja työskentely ulkomailla voi parhaimmillaan lisätä suvaitsevaisuutta toisten ihmisten arvoja ja käytöstä kohtaan. Se auttaa sopeutumaan paremmin uusiin tilanteisiin ja arvostamaan muita kulttuureja. Kulttuurisesti moninaiset oppilaitosyhteisöt tarjoavat turvallisen ympäristön kohdata muista maista ja kulttuureista tulevia. (Opetushallitus 2020, 13–14.)

Tahtotila kansainvälistyä näkyy vahvasti myös Kouvolan kaupungin toimenpiteissä. Kouvolan kansainvälisyysohjelman visio vuosille 2025–2030 tiivistää tahtotilan:

Kouvola – Kaakkois-Suomen keskus luo kansainvälisyydestä elinvoimaa ja kansainvälisille asukkaille mahdollisuuden koulutukseen, työhön ja sujuvaan arkeen.

Kouvolan kansainvälisyysohjelmassa kansainvälisyys määritellään laajasti. Sillä tarkoitetaan houkuttelevuutta investoinneille ja yrityksille, kaupungin palveluiden kansainvälisiä verkostoja, kansainvälisten kehittämismahdollisuuksien hyödyntämistä, oppilaitosten kansainvälisyyttä sekä asukaspohjan kansainvälisyyttä. Kansainvälisyyden vahvistaminen ja kansainvälisen toiminnan kehittäminen on työkalu Kouvolan kehittämisen työkaluvalikoimassa; se ei ole tavoite itsessään, vaan väline saavuttaa strategiatavoitteita.

Ammatillisten opiskelijoiden kansainväliset liikkuvuusjaksot voivat tukea Kouvolan alueen työelämän kansainvälistymistä monin tavoin. Opiskelijat hankkivat kansainvälisillä liikkuvuusjaksoilla uusia taitoja ja näkökulmia, jotka voivat parantaa heidän ammatillista osaamistaan ja tuoda uusia ideoita ja innovaatioita paikallisille yrityksille. Kansainväliset kokemukset lisäävät opiskelijoiden kulttuurista ymmärrystä ja kykyä toimia monikulttuurisissa ympäristöissä. Tämä on arvokasta yrityksille, jotka toimivat kansainvälisillä markkinoilla tai joiden työyhteisöissä on kansainvälisiä osaajia. Liikkuvuusjaksot tarjoavat myös mahdollisuuden luoda kansainvälisiä kontakteja ja verkostoja, jotka voivat hyödyttää opiskelijoita ja heidän tulevia työnantajiaan. Työ- ja elinkeinoministeriön (2024) julkaiseman Työvoimabarometrin mukaan monikulttuurisessa työyhteisössä toimimisen taidot sekä kielitaito lukeutuvat vuonna 2025 kymmenen tärkeimmän osaamistarpeen joukkoon.

5 Opiskelijoille suunnatun kyselyn tulokset

Edukon opiskelijoille syksyllä 2024 suunnatussa kansainvälisyysinfossa tehtiin kysely, johon saatiin 69 vastausta. Tilaisuuteen osallistui 83 opiskelijaa, jotka edustivat eri koulutusaloja. Infotilaisuudessa opiskelijoille kerrottiin Erasmus+ -rahoituksella toteutettavan KA1- opiskelijaliikkuvuuden mahdollisuuksista, prosessin eri vaiheista, valmentautumisesta ulkomaanjaksolle sekä tarjolla olevasta tuesta. Samalla tiedotettiin William ja Ester Otsakorven säätiön tarjoamasta apurahasta ulkomaanjaksolle. Lisäksi osallistujille kerrottiin, miten kansainvälisen liikkuvuusjakson voi sisällyttää osaksi ammatillisia opintoja. Tiedottamisen tavoitteena oli kannustaa ja rohkaista opiskelijoita kansainvälistymiseen ja myös tuoda esiin kansainvälisen liikkuvuusjakson monia hyötyjä.

Yhtenä kysymyksenä oli: "Haluaisin lähteä ulkomaille, mutta se on haasteellista, koska...". Saadut vastaukset voidaan jaotella seitsemään teemaan.

- Osa vastaajista toteaa, että heikko kielitaito on haaste.

- Taloudellinen tilanne voi olla esteenä, koska matkustamisen ajatellaan olevan kallista.
- Useat vastaajista mainitsevat ahdistuksen, jännityksen ja pelon tuntemattomasta.
- Perhevelvollisuudet, kuten pienen lapsen hoito tai lemmikkien jättäminen kotiin mainitaan yhtenä esteenä.
- Matkustamiseen liittyvät käytännön asiat kuten lentäminen, lippujen ja majoituksen etsiminen sekä lomakkeiden täyttäminen koetaan haastaviksi.
- Työ- ja opiskeluasioiden järjestäminen ennen matkaa voi olla vaikeaa.
- Uuteen kulttuuriin sopeutuminen ja kulttuurishokin pelko mainitaan usein.

Vastaajista 16 ei kokenut ulkomaan liikkuvuusjaksolle lähtemistä haasteelliseksi.

Opiskelijoiden sanalliset kuvaukset haasteista ovat hyvin konkreettisia. Useat opiskelijoista esittävät liikkuvuusjaksoon järjestelyihin liittyviä pohdintojaan:

- *"pitää kirjoittaa kaikkia powerpointteja ja portfolioita"*
- *"Tarvitsen kaikki tarkat ajat, paikat ja ohjeet."*
- *"Vaikuttaa rankalta täyttää kaikki kriteerit hakua varten."*
- *"Pitää täyttää kaiken näköisiä lomakkeita."*

Joidenkin opiskelijoiden vähäinen kokemus ulkomaille matkustamisesta näkyy vastauksissa.

- *"En ole ennen ollut ulkomailla ja pelkään lentokoneita."*
- *"En ole koskaan lentänyt mihinkään maahan."*

Myös erilaisiin epävarmuuksiin ja jännittämiseen liittyviä mainintoja on opiskelijoiden vastauksissa paljon.

- *"En ole varma riittääkö kielitaito? Tai kuinka suuri kulttuurishokki iskee."*
- *"En tiedä mitä teen, jos mokaan jossain."*
- *"Jännitän kielimuuria."*
- *"On jännittävää lähteä ilman ryhmän vetäjää ja tuntemattomien kanssa."*

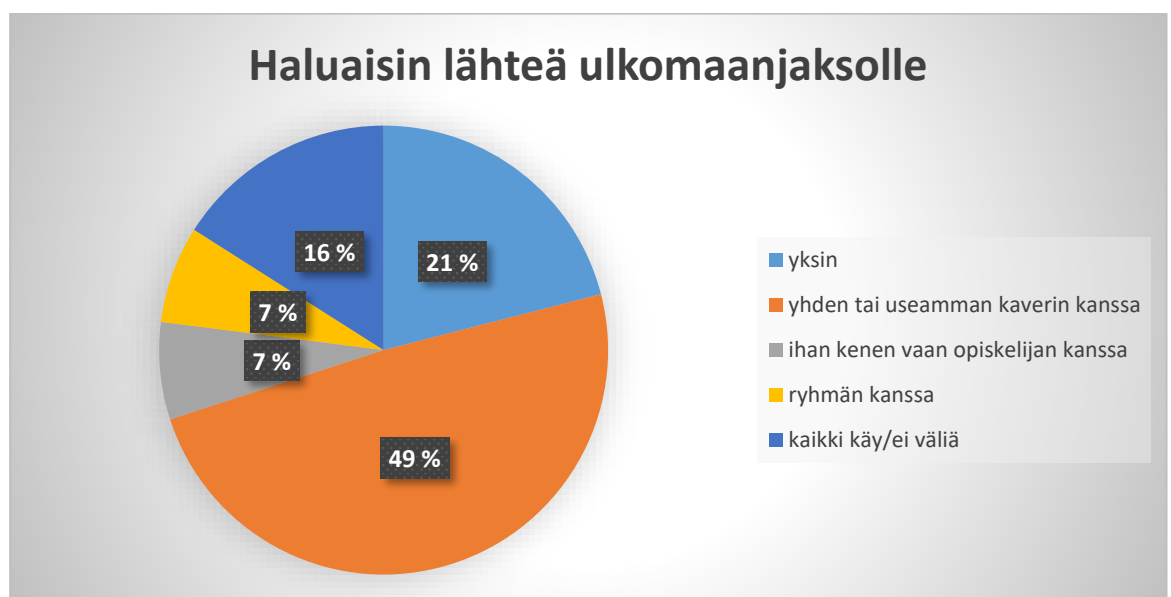
Vastaajilta tiedusteltiin myös, mitkä tekijät auttaisivat kansainväliselle liikkuvuusjaksolle lähtemisessä. Kysymykseen saatiin 69 vastausta. Vastaukset voidaan jakaa viiteen teemaan.

Sosiaalinen tuki	Liikkuvuusjaksolle voisi lähteä, jos olisi kaveri tai muu luotettava henkilö mukana. Lisäksi todetaan, että läheisten ja koulun tuki on tärkeää.
Taloudellinen tuki	Vastaajat toivovat taloudellisiin järjestelyihin liittyvää varmuutta, sujuvuutta ja selkeyttä. Lisäksi todetaan, että apurahan tulisi olla suurempi.
Edukon tarjoama ohjaus ja neuvonta	Opettajien ja koulun tuki ja ohjaus koetaan tärkeäksi. Vastaajat toivovat selkeitä ohjeita ja apua prosessin eri vaiheissa. Lisäksi mainitaan, että tukea tarvitaan myös kieliopintoihin.
Tiedottaminen ja valmistautuminen	Riittävä tiedottaminen ja perehdytys koetaan tärkeäksi. Opiskelijat toivovat avointa kommunikaatiota ja tukea valmistautumisessa. Yksi vastaajista toteaa myös, että pieni "tuupaus" olisi hyödyllistä.
Henkilökohtaiset haasteet	Opiskelijat tuovat esiin myös henkilökohtaiseen elämään liittyviä haasteita, joista mainitaan mielenterveyteen liittyvät pulmat sekä uuden kulttuurin kohtaaminen.

Taulukko 1 Kansainvälistä liikkuvuusjaksoa tukevat toimenpiteet

15 vastaajaa ilmoitti, ettei tarvitse apua liikkuvuusjaksolle lähtemisessä tai ei osaa määritellä, mitä apua tarvitsisi.

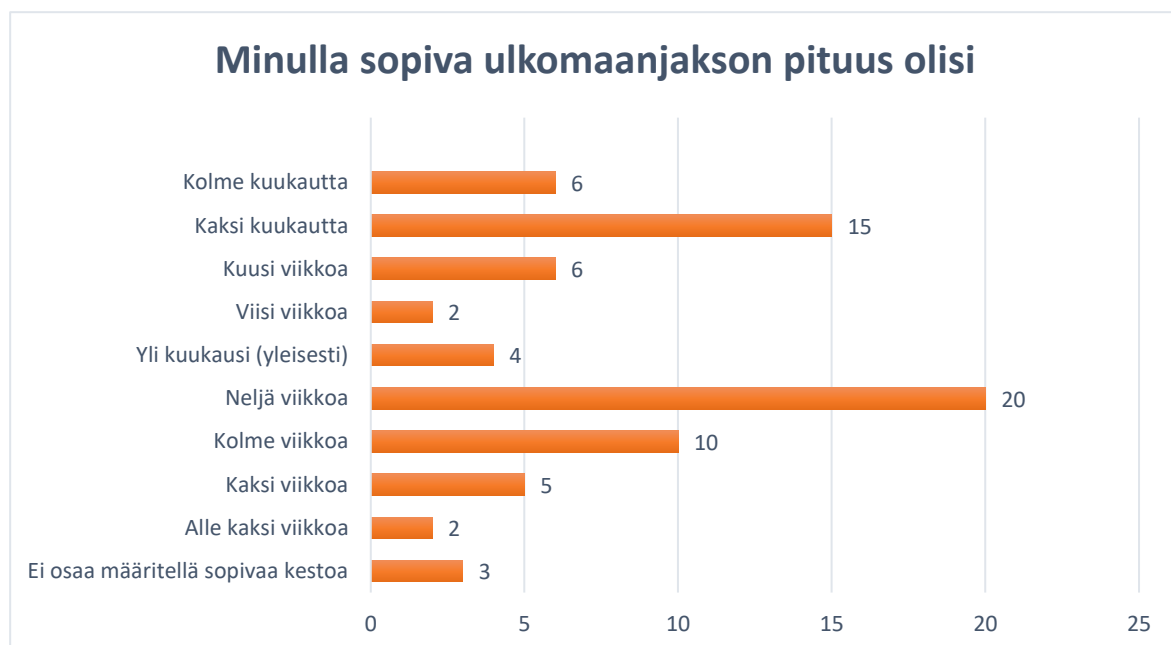
Info-tilaisuuden osallistujilta tiedusteltiin, haluaisivatko he lähteä liikkuvuusjaksolla yksin vai yhdessä toisten kanssa. 21 % vastaajista voisi lähteä liikkuvuusjaksolle yksin, 49 % haluaisi lähteä yhden tai useamman kaverin kanssa, 7 %:lle vastaajista sopisi liikkuvuusjaksolle lähteminen kenen tahansa opiskelijan kanssa, 7 % haluaisi lähteä ryhmän kanssa ja 16 % vastaajista kertoo, ettei heille ole väliä, lähteekö yksin tai yhdessä jonkun toisen opiskelijan kanssa.

Kuvio 1 Yksin vai yhdessä ulkomaanjaksolle

Kyselyn tulokset osoittavat, että suuri osa vastanneista opiskelijoista lähtisi liikkuvuusjaksolle mieluiten yhden tai useamman opiskelukaverin kanssa. Seuraavalla KA1-hankekaudella Edukolle on haettu kokeiluun yksi ryhmäliikkuvuus, jota monet oppilaitokset pitävät hyvänä uudistuksena juuri muita heikommassa asemassa olevien liikkuvuuteen. Ryhmäliikkuvuus tarjoaa hyvän ponnahduslaudan nuorille tai kokemattomille liikkujille lähteä ulkomaanjaksolle yhdessä opetushenkilöstön kanssa. Ryhmäliikkuvuuden kesto 2–30 päivää sekä matkapäivät. Ryhmäliikkuvuus liittyy aina opiskeluun, ja se on suunniteltava yhdessä vastaanottavan tahon kanssa. Ryhmäliikkuvuus koskee vain perustutkinto-opiskelijoita sekä tutkintokoulutukseen valmistavan TUVA-koulutuksen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan TELMA-koulutuksen opiskelijoita.

Kansainvälisyysinfoon osallistuneilta opiskelijoilta tiedusteltiin, minkä mittainen ulkomaanjakso olisi sopiva. Kuusi vastaajaa piti kolmen kuukauden jaksoa parhaiten itselle soveltuvana ja viisitoista vastaajaa arvioi kahden kuukauden jakson olevan paras. Yli kuukauden, mutta alle kaksi kuukautta kestävää jaksoa toivoi yhteensä 12 vastaajaa ja neljän viikon mittaista jaksoa piti parhaana 20 vastaajaa. Kymmenen vastaajaa arvioi, että kolmen viikon jakso olisi itselle paras. Kahden viikon jaksoa toivoi viisi opiskelijaa ja kaksi opiskelijoista arveli, että jakson olisi hyvä olla alle kaksi viikkoa.

Kuvio 2 Opiskelijoiden toiveet ulkomaanjakson kestosta

Liikkuvuusjaksojen pituutta ei voida täysin vapaasti valita, vaan kesto riippuu aina rahoittajasta sekä käytettävästä hankekaudesta ja liikkuvuusmuodosta. Erasmusksen minimi lyhytkestoisessa opiskelijaliikkuvuudessa on tällä

hetkellä käytössä olevalla hankekaudella 12 päivää sisältäen kaksi matkapäivää opiskelijoille. Otsakorven säätiön apurahan minimikestovaatimus on 14 päivää. Tavallisin eli opiskelijan lyhytkestoinen liikkuvuusjakso on pituudeltaan 10-89 päivää ja lisäksi 2 matkapäivää. Tätä pidemmät ovat ns. Erasmus-pro-jaksoja eli pitkäkestoisia opiskelijaliikkuvuuksia. Edukossa näitä on aiemmin ollut muutama vuodessa, mutta sopivia halukkaita näin pitkälle liikkuvuusjaksolle ei ole muutama vuoteen ollut. Pro-jakso olisi mahdollinen esim. kesällä, sillä harvat työelämässä oppimisen jaksot ovat pituudeltaan yli 90 päivää (90-365 päivää).

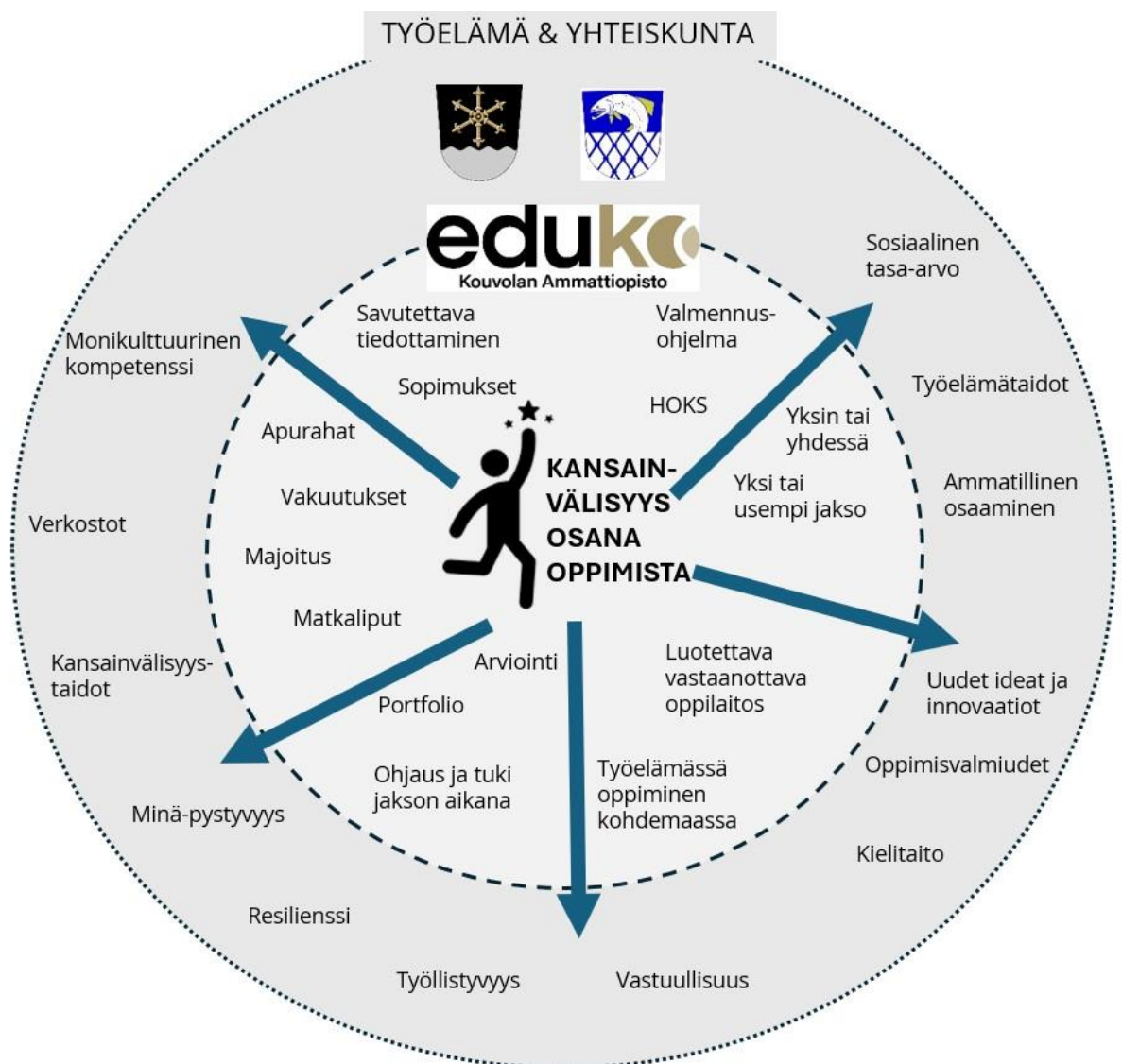
Muita vähemmän mahdollisuuksia omaaville on mahdollista järjestää myös liikkuvuusjakso, joka on alle 12 päivää, mutta silloin KA1-liikkuvuuden budjetti ei todennäköisesti riitä ja tarvitaan omarahoitusta. Kustannukset pitää aina tilannekohtaisesti laskea ja perusteen lyhyelle jaksolle on oltava olemassa. Liikkuvuusohjeessa todetaan: *”Muita vähemmän mahdollisuuksia omaavien opiskelijoiden liikkuvuusjakson minimipituus voi olla 2 päivää + matkapäivät, jos se on perusteltua.”*

Kansainvälistä osaamista voidaan myös kartuttaa hyödyntämällä ensin lyhyempää ja sitten pidempää ulkomaanjaksoa. Opiskelija voi osallistua opintojensa aikana useammalle liikkuvuusjaksolle, mikäli se ei estä jonkin toisen halukkaan liikkujan mahdollisuutta suorittaa ainoaa liikkuvuusjaksoa eli etusija luonnollisesti ns. uusilla hakijoilla. Tämä ei ole toistaiseksi ollut Edukossa esteenä ja kaikki halukkaat ja soveltuvat hakijat ovat voineet suorittaa useamman jakson. Esimerkkinä tästä yksi aikuisopiskelija on suorittanut yhteensä kolme ulkomaanjaksoa ja hankkinut jokaisella jaksolla sellaista lisäosaamista, jota hänen ei ole mahdollista saada Suomessa.

6 Johtopäätökset

Ammatillisessa koulutuksessa kansainvälistyminen on merkityksellistä sekä yksilön että työelämän näkökulmasta ja tästä syystä on tärkeää, että kaikki opiskelijat saavat mahdollisuuden osallistua liikkuvuusjaksoille. Kuvaan 1 on kuvattu ne mahdollistavat toimenpiteet, joita Kouvolan Ammattiopisto voi yksilöllisten tarpeiden mukaisesti tarjota opiskelijoiden kansainvälisen liikkuvuuden tueksi. Kuvion ulkokehälle on kuvattu ne hyödyt, joita kansainvälinen liikkuvuusjakso voi tuottaa sekä yksilölle että työelämälle ja ympäröivälle yhteiskunnalle. Saavutetut hyödyt tukevat erinomaisesti sekä Kouvolan kaupungin että maakunnan kansainvälistymiseen liittyviä tavoitteita. Kouvolan ja maakunnan väestön ikääntyessä, työ- ja koulutusperustainen maahanmuutto on tunnistettu yhdeksi ratkaisuksi alueen elinvoiman ylläpitämiseen. Tämä tarkoittaa alueen työelämän kansainvälistymistä ja tästä

näkökulmasta työntekijä, joka on osana omia opintojaan ollut kansainvälisellä liikkuvuusjaksolla, on varmasti valmiimpi monikulttuurisiin kohtaamiin ja esim. maahanmuuttajataustaisen työntekijän tai opiskelijan työpaikkaohjaajaksi ja perehdyttäjäksi. Liikkuvuusjakso tukee myös opiskelijan oppimista ja ammatillista kasvua. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan (2019, 17) kansainvälisen vaihdon on todettu lisäävän selvästi opiskelijoiden motivaatiota opiskella vieraita kieliä ja ammatillisessa koulutuksessa tulisikin panostaa käytännön kielitaidon ja ammatillisen sanaston oppimiseen.

Kuva 1 Edukon tukitoimet yksilön ja alueen kansainvälistymisen tukena

Opiskelijoille suunnatun kyselyn perusteella voidaan todeta, että tuen tarpeet ovat yksilöllisiä ja tästä syystä kansainvälistä liikkuvuutta tukevan toimintamallin on oltava joustava ja opiskelijälähtöinen. Enemmistö vastaajista toivoo jakson toteutuvan yhdessä yhden tai useamman opiskelijan kanssa

tai ryhmän kanssa. Tästä näkökulmasta ryhmäliikkuvuuksia tulee jatkossa hyödyntää enemmän. Myös siinä, minkä mittainen liikkuvuusjakson pituuden tulisi olla, oli paljon vaihtelua. Eniten mainintoja saivat yhden kuukauden ja kahden kuukauden välillä olevat liikkuvuusjaksot. Tämän mittaiset jaksot soveltuvat opiskelijoille, jolla on valmiudet olla jaksolla ilman opettajan jatkuvaa läsnäoloa. Opiskelijoille, jotka tarvitsevat jatkuvaa erityistä tukea ja opettajan läsnäoloa, kahden viikon tai sitä lyhyemmät jaksot ovat käytettävissä olevien ohjausresurssien näkökulmasta mahdollisia. Mikäli erityistä tukea tarvitseva opiskelija haluaa suorittaa pitemmän liikkuvuusjakson, on tärkeää luoda yhdessä sovittu ohjausmalli kohdemaassa olevan oppilaitoksen tai muun vastaanottajatahon kanssa.

Yhdessä kohti kansainvälisyyttä -hankkeessa Kouvolan Ammattiopistolle kehitettiin tuetun ulkomaanjakson ohjauksen ja tuen malli, joka on selvityksen liitteenä. Mallissa on huomioitu tuen tarpeet ja esiin tulleet, opiskelijoiden kokemat haasteet. Samalla, kun malli tarjoaa paljon tukea, ideana on kuitenkin koko ajan se, että opiskelija on aktiivinen toimija, jota ohjataan itsenäiseen työskentelyyn vierellä kulkien ja rohkaisten. Kun asioita ei tehdä opiskelijan puolesta, opiskelijan minäpystyys vahvistuu ja mahdollisella seuraavalla kerralla opiskelija pärjää jo itsenäisemmin. Toimintamallin ydinajatus voidaan kiteyttää seuraavasti

**Hyvät eväät onnistuneeseen ulkomaanjaksoon –
tukea ja omaa vastuuta sopivassa suhteessa.**

Ohjauksen ja tuen lisäksi kiinnitetään huomioita liikkuvuusjakson kohdemaan toimintaympäristöön. Tavoitteena on löytää pitkäjänteiseen yhteistyöhön sitoutuvia yrityksiä tai oppilaitoksia, jotka ymmärtävät erilaisuutta ja pystyvät tarjoamaan sopivia työ- tai opiskelutehtäviä erilaisille opiskelijoille. Kun hyödynnetään vakiintuneita yhteistyökumppaneita, ohjaus kohdemaassa on tarkempaa ja tasalaatuisempaa. Opiskelijat ovat myös yleensä kiitollisia, mitä enemmän he tietävät tulevasta työympäristöstään ja muiden opiskelijoiden kokemuksista kyseisessä kohteessa. Eräällä oppilaitoksella on esimerkiksi yhteistyökumppanina Keski-Euroopassa sijaitseva maatilayritys, joka ottaa vuodesta toiseen eri alojen opiskelijoita, joilla on enemmän tuen tarvetta. Nyt Edukolla on kokeilussa ns. oppilaitosjakso hollantilaisen oppilaitoksen kanssa, josta saadaan vielä lisäpalautetta opiskelijoilta heidän saapuessaan kotimaahan.

Myös työpäivien pituutta voidaan tarpeen mukaan säädellä opiskelijan tarpeita ja jaksamista vastaavaksi. Joillekin opiskelijoille lyhempi työpäivän kesto on oppimisen kannalta parempi, koska mikäli opiskelija kuormittuu liikaa, oppimista ei tapahdu. Työpäivän pituutta ei myöskään voi määrittellä aina samaksi, vaan sitä voidaan säädellä jakson aikana. Tukihenkilön (henkilökunnan edustaja) käyttäminen ulkomaanjaksolla on turvallisuutta ja laatua ehdottomasti parantava tekijä. Tukihenkilön valintaan on kiinnitettävä huomiota ja myös hän tarvitsee perehdytystä ja valmennusta. Joillakin oppilaitoksilla on oma, verkkoympäristöön sijoitettu perehdytyskurssi matkaan lähteville tukihenkilöille sekä muille liikkuvuusjaksoille lähtevillä. Nykyisessä, ammatillisen koulutuksen muuttuvassa rahoitustilanteessa on kuitenkin tarkkaan mietittävä, milloin tukihenkilön käyttö on järkevää. Osa suomalaisista oppilaitoksista on määrittellyt, että opiskelijalähtijöitä on oltava kuusi, jotta tukihenkilön käyttö on järkevää. Osassa oppilaitoksia alaikäisten opiskelijoiden kanssa liikkuvuusjaksolle lähetetään aina tukihenkilö. Vahvan erityisen tuen oppilaitoksissa ryhmäkoot ovat pienemmät ja tukihenkilöitä lähtee matkaan yleensä kaksi henkilökunnan edustajaa.

Yhdessä kohti kansainvälisyyttä -hankkeessa kehitettyyn malliin on sisällytetty etäohjausta, jotta opiskelija kokee saavansa tukea myös verkon yli ja pystyy matalalla kynnyksellä ottamaan puheeksi haasteellisia asioita. Mikäli tuen tarve liittyy esimerkiksi mielenterveyden tukemiseen, on tuen antajan oltava alan ammattilainen, ihannetilanteessa jo olemassa oleva hoitokontakti, oppilaitoksen kuraattori tai muu ammattilainen. Kuraattori ja oppilaitospappi olivat mukana pilottivalmennuksessa ja tätä olisi hyvä jatkaa, sillä kulttuurishokkiin liittyvät asiat limittyvät usein opiskelijoiden jo olemassa oleviin haasteisiin. Eduko haluaa huomioida myös kuntouttavan työtteen. Silloin koulutuksesta valmistuu pärjääviä opiskelijoita, jotka eivät lamaannu yllättävissä muutoksissa tai haasteissa, vaan luottavat omaan toimintakykyynsä. Lisäksi on tärkeää huomioida, että jotkin opiskelijoiden haasteista kuten päihdeongelmat ja vakavat mielenterveysongelmat eivät mahdollista liikkuvuusjaksolle lähtemistä. Edellä kuvatuista syistä äärimmäisen tärkeää kohdata jokainen opiskelija yksilönä ja perehtyä hänen tilanteeseensa monipuolisesti. Jokaisen vahvuudet ja tuen tarpeet ovat yksilöllisiä ja ne voivat myös muuttua ajan mittaan.

7 LÄHTEET

Bernelius, V. & Huilla, H. 2021. Koulutuksellinen tasa-arvo, alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen ja myönteisen erityiskohtelun mahdollisuudet. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:7.

Euroopan unionin neuvosto. 2024. Neuvoston suositus: Eurooppa liikkeellä – oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet kaikille.

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9804-2024-INIT/fi/pdf>.

Luettu 1.12.2024

Honkala, S., Lempinen, M., Nousiainen, K., Onwen-Huma, H., Salo, A. & Vacker, R. 2019. Mukana! Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö toisella asteella. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2019:4a.

Kailaheimo-Lönnqvist, S., Kilpi-Jakonen, E., Niemelä, M & Prix, I. 2020. Eriarvoisuus koulutuksessa. Teoksessa Mattila, M. (toim.) 2020. Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020. Kalevi Sorsa säätiö.

Laukia, J. 2024. Ammatillinen koulutus sivistyneen muutoksen tekijänä.

<https://www.amke.fi/ajankohtaista/blogi/kirjoitus/ammattillinen-koulutus-sivistyneen-muutoksen-tekijana.html>. Luettu 18.9.2024.

Mönch, R. 2000. Internationalization as a challenge for vocational colleges in Europe. 92 – 97. Teoksessa Sjøgaard, J. & Wollschläger, N. (toim.) Internationalising vocational education and training in Europe. Prelude to an overdue debate. A discussion paper. Cedefop. European Centre for the Development of Vocational Training.

Opetushallitus. 2020. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisy ammatillisessa koulutuksessa. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/vakivaltaisen-radikalisoitumisen-ja-ekstremismin-ennaltaehkaisy-ammattillisessa-koulutuksessa_1.pdf. Luettu 7.10.2024.

Opetushallitus. 2024. Opiskelijan hyvinvointi ja tuki ammatillisessa koulutuksessa. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskelijan-hyvinvointi-ja-tuki-ammattillisessa-koulutuksessa>. Luettu 17.9.2024.

Opetushallitus. 2024. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ammatillisessa koulutuksessa. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus-ammattillisessa-koulutuksessa> . Luettu 18.9.2024.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2019. Jokaiselle mahdollisuus kansainvälistymiseen

Selvityshenkilön raportti kansainvälisen liikkuvuuden kaksinkertaistamisesta

koulutuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:15

Tilastokeskus https://stat.fi/til/erop/2020/erop_2020_2021-06-08_tie_001_fi.html. Luettu 12.9.2024. Luettu 15.10.2024.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2024. Työvoimabarometri. Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2024 -julkaisun ja Työvoimabarometrin julkistustilaisuus 29.10.2024.

https://tem.fi/documents/1410877/196402993/Esitys_kehitysnakymat_ty%C3%B6voimabarometri_tulokset_29102024.pdf/b1cb225c-2633-021d-ff2e-0432c32996c7/Esitys_kehitysnakymat_ty%C3%B6voimabarometri_tulokset_29102024.pdf?t=1730123832356. Luettu 1.12.2024.

Valtioneuvosto. 2021. Koulutuspoliittinen selonteko 2021. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:24)

8 LIITTEET

Yhdessä kohti kansainvälisyyttä - tuetun ulkomaanjakson prosessi

(ohjauksen ja tuen malli)

Suunnitteluosuus
Markkinointi ja tiedottaminen monikanavaisesti ja saavutettavasti.
Ennen ulkomaanjaksoa
<p>Hakeutuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osallistuminen Kansainvälisyystaidot -infoon ja -valmennukseen • Hakulomakkeen palauttaminen <ul style="list-style-type: none"> - tavoitteena/seuraavana kehittämiskohteena on <i>sähköinen hakulomake</i> Wilmassa, johon tulee myös vastuuolettajan kommentit sekä huoltajan hyväksyntä alaikäisen hakeutumiselle • Yhteinen keskustelu kansainvälisyysedustajien ja vastuuolettajan kanssa <ul style="list-style-type: none"> - tarvittaessa mukana huoltaja/tukihenkilö - mukana matkalle lähtevä tukihenkilö - keskustelun aiheena motivaatio, odotukset, edellytykset, taidot/keinot, vaihtoehdot/mahdollisuudet - ohjaukseen ja tukeen ns. keskustelu käyty ja hakeutumislomakkeessa tarkemmat yksityiskohdat tarpeen tullen yläkäsitteillä • Opintojen henkilökohtaistaminen <ul style="list-style-type: none"> - valitaan sopiva tutkinnon osa ja tutkinnon osan osat opintopuusta - kirjataan kaikki osaamisen hankkiminen näkyväksi (vastuuolettaja) - käytännön arjen taidot tarvelähtöisesti • Sitoumuslomakkeen palautus ennen pajoihin osallistumista • Lähitukipaja kaikille lähtijöille (PAJA1) <ul style="list-style-type: none"> - Europass-CV - motivaatiokirje - videotervehdyksen teko - passin hakeminen - eurooppalaisen sairaanhoitokortin hakeminen - rikostaustaote (tietyillä aloilla) • Työpaikan tai oppilaitospaikan hakeminen • Kuraattorin tapaaminen ennen lähtöä esim. lähtöryhmittäin <ul style="list-style-type: none"> - jännitys, stressi, yllättävät tilanteet - oppilaitospappi voi olla myös tukena prosessissa

- **Ulkomaalaisten vaihto-opiskelijoiden tapaaminen (kotikansainvälistyminen)**
 - yhteinen toiminta, retki tms.
 - kansainvälisyys-tutorointi
 - yhteiset projektit Edukossa maahanmuuttajaopiskelijoiden kanssa eri alojen opiskelijoiden kanssa
- **Teams-toimintaa vastaanottavan tahon kanssa jo Suomesta käsin**
 - Edukon opiskelijat tutustuvat kohdemaan opiskelijoihin, opettajiin ja mahdolliseen työympäristöön; kevyttä yhdessä tekemistä verkon välityksellä
- **Digitaalinen yhteistyö ennen fyysistä ulkomaanjaksoa projektimaisesti mahdollisuuksien mukaan**
- **Matkustaminen käytännössä- oppitunnit/pajat (PAJA 2)**
 - juna, lentokone, video lentokentällä liikkumisesta
 - pakkaaminen ja turvallisuus, oma pakkauslista,
 - matkustamiseen liittyvät sovellukset (esim. Deutsche Bahn –junasovellus, lentoyhtiöiden sovellukset)
 - pankkikortin toimivuus kohdemaassa (verkkopankissa asetusten tarkistaminen)
 - puhelinliittymän datakaton ja toiminnan varmistaminen
 - lääkkeet ja terveys (käynti apteekissa ja reseptit mukaan englanninkielisinä, tarvittaessa Schengen-todistus ja tarkista maakohtaiset säännöt erityisesti Euroopan ulkopuolella)
 - kirjallinen muistilista kronologisessa järjestyksessä
 - passin ja eurooppalaisen sairausvakuutuskortin skannaus omaan sähköpostiin
- **Maakohtainen ohjauspaja (PAJA 3)**
 - yhteinen portfolio
 - kieli ja kulttuuri
 - säätila
 - kohdemaassa lentokentän jälkeisen matkustustavan läpikäynti
- **Lähtöinfo ennen matkaa** (paperien läpikäynti ja kertaava kohdeinfo):
 - Erasmus-apurahasopimus
 - Otsakorpisäätiön apurahahaku
 - muut apurahalähteet tarvittaessa (ei kymenlaaksolainen, ei Suomen passia)
 - Europass Mobility document
 - Training/Learning agreement (koulutus sopimus)
 - Training agreement complement
 - arviointilomake
 - osaamisen osoittamisen (näytön) arviointilomake
 - ulkoministeriön matkustusilmoituksen teko
 - lentoliput tulostettuna ja sovelluksen käyttö
 - lähtöinfo kohteen mukaisesti ja käytänteiden kertaus

x) Lähtöä edeltävänä päivänä ohjattu check-in saattavan tukihenkilön ohjauksessa

Ulkomaanjakson aikana

x) Nimetty hätäyhteyshenkilö Edukolta tavoitettavissa matkan ajan 24/7 ja henkilö on määritettävä ennen opiskelijoiden lähtöä

1) Matkustaminen, tuetaan itsenäiseen toimintaan ja oppimiseen

- Ei tehdä asioita opiskelijan puolesta, vaan ohjataan opiskelijaa ottamaan itse vastuuta ja ollaan tarvittaessa tukena ja ohjataan oikeaan suuntaan.
- Edukon tukihenkilö matkalla kohderyhmän mukaan
- jos käytetään ryhmäliikkuvuusrahoitusta, tulee mukana olla Edukon pedagogisesti pätevä henkilö koko ajan

2) Majoittuminen, tuetaan itsenäiseen toimintaan ja oppimiseen

- jos opiskelijat tarvitsevat tukea majoittumisessa (siirtyminen majoitukseen julkisilla liikennevälineillä, asuntoon pääseminen lukot ja koodit jne.) ja vastaanottavasta oppilaitoksesta ei ole kukaan auttamassa, tulee Edukolta lähettää tukihenkilö matkaan mukaan

3) Tutustuminen työmatkaan / tai oppilaitokselle kulkemiseen, tuetaan itsenäiseen toimintaan ja oppimiseen

- ennakkoon valmennuksessa (PAJA 3)
- kohteessa ohjattuna digitaalisiin sovelluksiin tukeutuen

4) Opiskelijoiden tukeminen etänä matkan aikana

- jos henkilökunnan edustajaa ei ole matkalla mukana
- opettajan tai tukihenkilön vetämät etukäteen sovitut Teams-tapaamiset
 - ✓ tuloiltana
 - ✓ viikoittain (tuki ja ohjaus, ensimmäinen viikko yleensä haasteellisin)

5) Muu yhteydenpito Whatsappin kautta

- yleisten asioiden hoitoon perustetaan yhteinen Whatsapp-ryhmä, jossa on mukana kv-vastuuhenkilö sekä vastuopettaja, jos kaikki opiskelijat ovat samasta ryhmästä
- yhteisesti sovitaan, että Whatsapp viesteihin tulee reagoida

6) Henkilöstön roolitus ja resursointi ennen matkaa

- kuka on hätäyhteyshenkilö
- vastuopettaja on vastuussa omista opiskelijoistaan, kuten muutenkin
- jos opiskelijalle tulee poissaoloja, tai muuta käytännön opiskeluun liittyvää haastetta, vastuopettaja selvittelee näitä yhdessä kv-yhteyshenkilön kanssa
- ammatillisesta oppimisesta ja sen ohjauksesta, mm. Wilma-päiväkirjan kautta, vastaa ammatillinen opettaja, joka on työelämäjaksoon liittyvien opintojen opettaja
- opiskelijan terveyteen liittyvissä haasteissa opiskelija ohjataan kuraattorin tai muun terveydenhuollon ammattilaisen hoitoon

7) Ulkomaanjakson seuranta ja ohjaus tutkinnon osittain

- Ammatillinen tutkinnon osa:
 - ✓ opiskelija kirjoittaa Wilma-päiväkirjaa kuten muussakin työelämässä oppimisessa
 - ✓ työelämäjakson ammatillinen opettaja seuraa, ohjaa ja tukee opiskelijan ammatillista oppimista
 - ✓ ammatillinen opettaja on tarvittaessa yhteydessä työpaikkaan kv-tukihenkilön tuella
- Kansainvälinen viestintä ja vuorovaikutusosaaminen (paikallinen YTO-valinnainen):
 - ✓ opiskelija kirjoittaa blogia ja hoitaa muut kirjalliset työt
 - ✓ kv-tukihenkilö seuraa, ohjaa ja tukee opiskelijan oppimista
- Kansainvälisessä työympäristössä toiminen (ammatillinen valinnainen)
 - ✓ opiskelija kirjoittaa Wilma-päiväkirjaa kuten muussakin työelämässä oppimisessa
 - ✓ Kansainvälisyyskoordinaattori seuraa, ohjaa ja tukee opiskelijan oppimista
 - ✓ Kansainvälisyyskoordinaattori on tarvittaessa yhteydessä työpaikkaan
 - ✓ Opiskelija kirjoittaa blogia ja hoitaa muut kirjalliset työt

8) Arvioinnin toteutus

- opiskelijalle lomakkeet mukaan etukäteen (muistilista mukana)
- opiskelijalla on velvollisuus hankkia tarvittavat allekirjoitukset
- rahoitukseen liittyvät lomakkeet
 - ✓ Europass Mobility
 - ✓ Learning Agreement complement
 - ✓ Learning/ Training Agreement
- ammatilliseen oppimiseen liittyvät lomakkeet
 - ✓ Training Agreement (työpaikalla)
 - ✓ Learning Agreement (oppilaitosympäristössä)
 - ✓ arviointilomake (yleinen)
 - ✓ tutkinnon perusteisiin perustuva/ alakohtainen
- Tukihenkilön mukana ollessa, arviointikeskustelun/näytön järjestelyt ja toteutus kohdemaassa

9) Kotimatka

- matkasuunnitelman tekeminen etukäteen, tuetaan itsenäiseen toimintaan ja oppimiseen
- Ohjattu check-in ohjatusti lähtöä edeltävänä päivänä

Ulkomaanjakson jälkeen

- **Tapaaminen kv-tukihenkilön kanssa (PAJA 4)**
 - dokumenttien tarkistus (kv-tukihenkilö tarkistaa, että opiskelijalla on kaikki dokumentit allekirjoitettuna mukana ja huolehtii, että opiskelija toimittaa tarvittavat dokumentit ammatilliselle opettajalle)
 - kyselyihin vastaaminen ohjatusti kv-tukihenkilön kanssa (Edukon Forms 'Kansainvälisen ulkomaan jakson jälkeen' ja EU participant survey)
 - Otsakorpisäätiön apurahalomakkeen täyttäminen ohjatusti
 - esitelmän valmistelu ulkomaanjaksosta muille opiskelijoille
 - palautekeskustelu
 - arviointikeskustelu (ellei tehty paikan päällä tukihenkilön toimesta)
- **Esitelmä ulkomaanjaksosta muille opiskelijoille**
- **Opiskelija saa todistuksen ulkomaanjaksostaan**

Tukihenkilön valmennus

- 4) Opiskelijoiden itsenäisen toiminnan tukeminen on keskiössä – ohjaa älä tee puolesta!
- 4) Opiskelijoihin ja heidän tarvitsemaansa tukeen tutustuminen.
- 4) Osallistuminen jo valmennusvaiheessa samoihin valmennuksiin opiskelijan kanssa.
- 4) Omat lomakkeet ja kyselyt ennen ja jälkeen ulkomaanjakson.